

Євгенія Дуліба,

докторка юридичних наук, доцент,
професорка кафедри конституційного права
і галузевих дисциплін Навчально-наукового
інституту права Національного
університету водного господарства та
природокористування
ORCID: <https://orcid.org/0000-0003-2651-4977>

Андрій Матвійчук,

доктор філософських наук, професор,
професор кафедри правових
природоохоронних дисциплін Навчально-
наукового інституту права, Національний
університет водного господарства та
природокористування
ORCID: <https://orcid.org/0000-0002-0008-8589>

Михайло Масний,

аспірант кафедри конституційного права
і галузевих дисциплін Навчально-наукового
інституту права Національного
університету водного господарства та
природокористування

ОСОБЛИВОСТІ ПРОВАДЖЕННЯ У СПРАВАХ ПРО ЗАСТОСУВАННЯ САНКЦІЙ ПРО СТЯГНЕННЯ В ДОХІД ДЕРЖАВИ АКТИВІВ, ЩО НАЛЕЖАТЬ ФІЗИЧНІЙ АБО ЮРИДИЧНІЙ ОСОБІ

З метою захисту національних інтересів, національної безпеки, суверенітету і територіальної цілісності України, протидії терористичній діяльності, а також запобігання порушенню, відновлення порушених прав, свобод та законних інтересів громадян України, суспільства та держави в нашій державі прийнято Закон України від 14 серпня 2014 року № 1644-VII «Про санкції», яким створено правову основу, підстави та принципи застосування спеціальних економічних та інших обмежувальних заходів – санкцій. Законом України від 12 травня 2022 року № 2257-IX «Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо підвищення ефективності санкцій, пов'язаних з активами окремих осіб» перелік видів санкцій доповнено таким видом як стягнення в дохід держави активів, що належать фізичній або юридичній особі, а також активів, щодо яких така особа може прямо чи опосередковано (через інших фізичних або юридичних осіб) вчиняти дії, тотожні за змістом здійсненню права розпорядження ними та передбачено особливий порядок провадження у справах про застосування цих санкцій.

У статті розглянуто особливості провадження у справах про застосування санкцій про стягнення в дохід держави активів, що належать фізичній або юридичній особі, а також активів, щодо яких така особа може прямо чи опосередковано (через інших фізичних або юридичних осіб) вчиняти дії, тотожні за змістом здійснення права розпорядження ними.

Розкрито винятковий характер, а також мету, умови та підстави застосування цих санкцій.

На основі аналізу ухвалених рішень Вищим антикорупційним судом за 2022-2023 роки та перше півріччя 2024 року виділено особливості провадження у справах про застосування санкцій про стягнення в дохід держави активів, до яких віднесено: здійснення провадження в порядку адміністративного судочинства та існування особливого порядку такого судочинства, наявність позивача та відповідача з особливим статусом, порядок повідомлення відповідачів та інших учасників про відкриття та розгляд справи, а також направлення і вручення судового рішення, строки звернення до суду, розгляду та оскарження рішення, а також розглянуто

ці особливості.

Акцентовано увагу на особах, які можуть бути відповідачами у цій категорії справ, складність встановлення повних ідентифікаційних даних підсанкційних осіб, а також видів активів, на які можуть бути накладені санкції, відступ від установленого законодавством 30-денного розгляду справи, а також особливості ухвалення рішення судом.

Ключові слова: спеціальні економічні та інші обмежувальні заходи, санкції, стягнення в дохід держави активів, що належать фізичній або юридичній особі, адміністративне судочинство, провадження у справах про застосування санкцій.

Duliba Ye., Matviichuk A., Masnyi M.

Peculiarities of Proceedings in Cases on Imposition of Sanctions for Recovery of Assets Belonging to an Individual or Legal Entity to the State Revenue

To protect the national interests, national security, sovereignty and territorial integrity of Ukraine, counteract terrorist activities, as well as prevent violations and restore the violated rights, freedoms and legitimate interests of Ukrainian citizens, society and the state, the Law of Ukraine No. 1644-VII «On Sanctions» dated 14 August 2014 established the legal framework, grounds and principles for the application of special economic and other restrictive measures - sanctions. The Law of Ukraine No. 2257-IX dated 12 May 2022 «On Amendments to Certain Legislative Acts of Ukraine on Improving the Effectiveness of Sanctions Related to Assets of Individuals» supplemented the list of types of sanctions with such type as recovery of assets belonging to an individual or legal entity, as well as assets in respect of which such a person may directly or indirectly (through other individuals or legal entities) perform actions identical in content to the exercise of the right to dispose of them, and provides for a special procedure for proceedings in cases of application of these sanctions.

The article deals with the peculiarities of proceedings in cases involving the application of sanctions for the recovery of assets belonging to an individual or legal entity, as well as assets in respect of which such a person may directly or indirectly (through other individuals or legal entities) perform actions identical in content to the exercise of the right to dispose of them.

The exceptional nature, as well as the purpose, conditions and grounds for applying these sanctions, are disclosed.

Based on the analysis of the decisions made by the High Anti-Corruption Court in 2022-2023 and the first half of 2024, the author highlighted peculiarities of proceedings in cases of sanctions for the recovery of acts into the state revenue, which include: the conduct of proceedings in administrative proceedings and the existence of a special procedure for such proceedings, the presence of a plaintiff and a defendant with a special status, the procedure for notifying defendants and other participants of the opening and consideration of the case, as well as the sending and delivery of a court decision, the terms of appeal, etc.

Attention is drawn to the persons who may be defendants in this category of cases, the difficulty of establishing the full identification data of sanctioned persons, as well as the types of assets that may be subject to sanctions, the derogation from the 30-day statutory period for consideration of the case, and the peculiarities of court decision-making.

Keywords: *special economic and other restrictive measures, sanctions, recovery of assets belonging to an individual or legal entity, administrative proceedings, proceedings on sanctions.*

Постановка проблеми. Тимчасова окупація Автономної Республіки Крим, Донецької та Луганської областей у 2014 році призвела до необхідності закріплення на законодавчому рівні права держави застосовувати спеціальні економічні та інші обмежувальні заходи – санкції. Законом України від 14 серпня 2014 року № 1644-VII «Про санкції» [1] створено правову основу, підстави та принципи застосування санкцій, а також визначено їх види. Законом України від 12 травня 2022 року № 2257-IX «Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо підвищення ефективності санкцій, пов'язаних з активами окремих осіб» [2] перелік видів санкцій доповнено таким видом як стягнення в дохід держави активів, що належать фізичній або юридичній особі, а також активів, щодо яких така особа може прямо чи опосередковано (через інших фізичних або юридичних осіб) вчиняти дії, тотожні за змістом здійсненню права розпорядження ними (далі – санкції про стягнення в дохід держави активів), та передбачено особливий порядок провадження у справах про застосування цих санкцій.

Аналіз основних досліджень і публікацій. Хоча проблема застосування санкцій є не новою, однак сьогодні існує незначна кількість наукових праць присвячених цій проблематиці. Так, наприклад, у науковій статті «Інформаційно-правовий аспект обмежувальних заходів (санкцій) у сфері забезпечення національної безпеки України» (2018) І. Доронін розкрив проблему розвитку обмежувальних заходів у сфері національної безпеки в законодавстві України [3]. На підставі аналізу зарубіжного досвіду норматив-

но-правового регулювання санкцій Ю.С. Хоббі у своїй науковій правці «Проблеми нормативно-правового регулювання санкцій в Україні в контексті міжнародного досвіду» (2021) виявила недоліки в нормативно-правовому регулюванні санкцій в Україні та запропонувала внесення змін до Закону України «Про санкції» [4]. У своїй праці О.І. Баїк та М.Р. Баїк «Застосування персональних та секторальних санкцій в умовах воєнного стану в Україні» (2022) схарактеризували особливості застосування санкції, передбаченої п.1-1 ч.1 статті 4 Закону України «Про санкції» [5]. У своїй праці Скочиляс-Павлів О.В. «Здійснення адміністративного судочинства Вищим антикорупційним судом у справах про застосування санкцій» (2023) розглянула правовий статус Вищого антикорупційного суду та з'ясування його ролі у здійсненні адміністративного судочинства у справах про застосування санкцій [6]. Незважаючи на те, що існує незначна кількість доробок вчених з обраної тематики, особливості провадження у справах про застосування санкцій про стягнення в дохід держави активів на основі правозастосовчої практики не досліджувалися, що і зумовлює актуальність нашого дослідження.

Виклад основного матеріалу дослідження. Перед тим, як розкрити особливості провадження у справах про застосування санкцій про стягнення в дохід держави активів, що передбачені п.1-1 ч.1 статті 4 Закону України від 14 серпня 2014 року № 1644-VII «Про санкції», слід зазначити, що ці санкції мають винятковий характер і застосовуються виключно за наявності певних підстав у період дії правового режиму воєнного стану чи після його припинення або скасування при умові, що позовна заява про застосування санкції про стягнення в дохід держави активів подано у період дії правового воєнного стану та на фізичну чи юридичну особи уже накладено санкцію у виді блокування активів [1]. Таке блокування активів здійснюється за рішенням Ради національної безпеки і оборони України та вводиться в дію указом Президента України.

Метою застосування санкції про стягнення в дохід держави активів є використання державою Україною суверенного права на захист своїх національних інтересів, національної безпеки, суверенітету і територіальної цілісності, протидії терористичній діяльності, а також запобігання порушенню, відновлення порушених прав, свобод та законних інтересів громадян України [1].

Підставою для застосування санкції про стягнення в дохід держави активів є волевиявлення фізичної чи юридичної особи, яке трансформувалося у її пряму або опосередковану участь у таких діях, які самі по собі не містять складу міжнародного протиправного діяння, проте умисне вчинення яких призводить до збройної агресії російської федерації проти України, сприяє такій агресії або живить її на політичному, ідеологічному фінансовому рівнях [7]. Самі по собі санкції про стягнення в дохід держави активів носять не карний характер, а політико-економічний, адже запроваджена лише внаслідок збройного нападу російською федерацією і з огляду на пряму загрозу існуванню державності України та застосовується винятково щодо тих осіб, волевиявлення яких може вплинути та/або впливає на ухвалення політичного рішення щодо припинення збройної агресії.

Стаття 5-1 Закону України від 14 серпня 2014 року № 1644-VII «Про санкції» [1] передбачає підстави, умови та порядок застосування санкції про стягнення в дохід держави активів. Так, зокрема, підставами застосування цієї санкції є: «завдання істотної шкоди національній безпеці, суверенітету чи територіальній цілісності України шляхом підготовки, внесення, погодження пропозицій рішень та ухвалення їх щодо збройної агресії проти України та рішень на захопленій території України в результаті збройних агресії, взяття участі у фінансуванні та матеріально-технічному забезпеченні заходів, спрямованих на організацію збройної агресії проти України, а також суттєве сприяння вчиненню різних дій або ухваленню рішень щодо збройної агресії проти України та рішень на захопленій території України в результаті збройних агресії» [1]. Зазначимо, що найпоширенішими підставами застосування санкції про стягнення в дохід держави активів є: ухвалення або взяття участі в ухваленні рішення щодо збройної агресії проти України, фінансування та глорифікація агресії. Зокрема, у рішенні Вищого антикорупційного суду від 21 серпня 2023 року у справі № 991/7234/23, де відповідачем є Міністерство оборони Республіки Білорусь, зазначено, що основою підставою до застосування санкції є взяття участі в організації підготовки збройної агресії проти України та організації безпосередньої збройної агресії проти України; сприяння збройній агресії проти України шляхом надання державі-агресору у користування території, цивільної або військової інфраструктури, військової техніки тощо, а також постачання, зберігання зброї, боєприпасів, військової чи спеціальної техніки тощо; виправдовування, визнання правомірною, заперечення збройної агресії проти України [8]. У рішенні Вищого антикорупційного суду від 08.02.2024 у справі № 991/780/24 підставами до застосування санкції є завдання істотної шкоди національній безпеці, суверенітету чи територіальній цілісності України шляхом суттєвого сприяння вчиненню дій або ухваленню рішень про збройну агресію,

інформаційне сприяння вчиненню дій або ухваленню рішень шляхом організації, фінансування та безпосереднього здійснення публічних дій, спрямованих на виправдовування, визнання правомірною, заперечення збройної агресії проти України, окупації територій України; глорифікацію осіб, які здійснювали збройну агресію проти України, представників збройних формувань держави-агресора [9].

Для розкриття особливостей провадження у справах про застосування санкції про стягнення в дохід держави активів ми здійснили аналіз рішень, ухвалених Вищим антикорупційним судом за 2022-2023 роки та перше півріччя 2024 року. Так, зокрема, у 2022 році на розгляді Вищого антикорупційного суду перебувало 9 позовних заяв про застосування санкцій, у 2023 році – 35 позовних заяв, з яких 31 позовна заява надійшла протягом року, у першому півріччі 2024 року – 21 позовна заява, з яких 15 позовних заяв надійшло протягом першого півріччя. У 2022 році розглянуто 5 справ із задоволенням або частковим задоволенням позовних вимог, у 2023 – 29 справ, з яких 27 справ розглянуто із задоволенням або частковим задоволенням позовних вимог, 2 – позовні заяви повернуто Міністерству юстиції України, у першому півріччі 2024 року – 13 справ. За результатами розгляду в дохід держави стягнуто такі активи, як: об'єкти житлової і нежитлової нерухомості (будинки, квартири, земельні ділянки), грошові кошти, частки в статутних капіталах юридичних осіб, цінні папери, акції, історико-культурні та матеріальні цінності, інше рухоме майно [10; 11; 12].

До особливостей провадження у справах про застосування санкцій про стягнення в дохід держави активів належать: здійснення провадження в порядку адміністративного судочинства та існування особливого порядку такого судочинства, наявність позивача та відповідача з особливим статусом, порядок повідомлення відповідачів та інших учасників про відкриття та розгляд справи, а також направлення і вручення судового рішення, строки звернення до суду, розгляду та оскарження рішення. Зупинимося на цьому більш детальноше.

Провадження у справах про застосування санкції про стягнення в дохід держави активів здійснюється в порядку адміністративного судочинства, а судом першої інстанції є Вищий антикорупційний суд (ч.5 статті 22 КАС України) [13]. Перегляд судового рішення здійснює Апеляційна палата Вищого антикорупційного суду як суд апеляційної інстанції. При цьому особливістю адміністративного судочинства по цій категорії справ є те, що таке судочинство здійснюється у порядку спрощеного позовного провадження колегією у складі трьох суддів Вищого антикорупційного суду (ч.4 статті 283-1 КАС України) та передбачає відсутність касаційного оскарження рішень суду апеляційної інстанції (абзац 10 ч.8 статті 283-1 КАС України).

Позивачем у цих справах є виключно Міністерство юстиції України, оскільки саме цей центральний орган виконавчої влади забезпечує реалізацію державної політики у сфері стягнення в дохід держави активів осіб, щодо яких застосовано санкції, у тому числі вжиття заходів щодо виявлення та розшуку активів фізичних та юридичних осіб, зазначених у відповідних рішеннях Ради національної безпеки і оборони України [14].

Відповідачем є фізичні та юридичні особи, які своїми діями створили суттєву загрозу національній безпеці, суверенітету чи територіальній цілісності України (в тому числі шляхом збройної агресії чи терористичної діяльності) або значною мірою сприяли вчиненню таких дій іншими особами, у тому числі до резидентів у розумінні Закону України від 03 березня 2022 року № 2116-IX «Про основні засади примусового вилучення в Україні об'єктів права власності Російської Федерації та її резидентів», тобто до юридичних осіб, їх філій та представництв, що здійснюють свою діяльність відповідно до законодавства України на території України, засновником (учасником, акціонером) або бенефіціаром яких прямо або опосередковано є російська федерація та/або у яких російська федерація прямо або опосередковано чи юридичні особи, засновником (учасником, акціонером) або бенефіціаром яких є російська федерація та/або у яких російська федерація прямо або опосередковано має частку у статутному (складеному) капіталі, акції, паї, інше членство (участь у будь-якій формі) у юридичній особі [15]. При цьому у Законі України від 14 жовтня 2014 року № 1644-VII «Про санкції» зазначено, що всі санкції можуть застосовуватися «... до іноземної держави, іноземної юридичної особи, юридичної особи, яка знаходиться під контролем іноземної юридичної особи чи фізичної особи-нерезидента, іноземців, осіб без громадянства, а також суб'єктів, які здійснюють терористичну діяльність» (п. 2 статті 1) [1]. Незважаючи на те, що у Законі України від 14 жовтня 2014 року № 1644-VII «Про санкції» не виділено окрему категорію – громадяни України. Однак на практиці Вищий антикорупційний суд виносить рішення про застосування санкцій і до громадян України, використовуючи поняття «суб'єкти, які здійснюють терористичну діяльність», що не вказує іноземну чи українську приналежність. При цьому терористична діяльність охоплює різні види діяльності, такі як:

планування організацію, підготовку та реалізацію терористичних актів; підбурювання до вчинення терористичних актів, насильства над фізичними особами або організаціями, знищення матеріальних об'єктів у терористичних цілях; організацію незаконних збройних формувань, злочинних угруповань (злочинних організацій), організованих злочинних груп для вчинення терористичних актів, так само як і участь у таких актах; вербування, озброєння, підготовку та використання терористів; пропаганду і поширення ідеології тероризму; пропаганду російського нацистського тоталітарного режиму, збройної агресії російської федерації як держави-терориста проти України; проходження навчання тероризму; перетинання державного кордону України з терористичною метою; фінансування та інше сприяння тероризму [16; 17]. Таким чином, санкції про стягнення в дохід держави активів застосовуються і до громадян України, які вчиняють дії, які підпадають під визначення «терористичної діяльності». Наприклад, Вищий антикорупційний суд від 29 липня 2024 року по справі № 995/5106/24 ухвалив рішення про застосування санкцію про стягнення в дохід держави до громадян України, які брати участь у створенні державо-агресором підконтрольних їй самопроголошених органів, що узурпували виконання владних функцій на тимчасово окупованих територіях України [18].

Варто також звернути увагу на те, що під час позовної заяви Міністерство юстиції України стикається з складністю встановлення повних ідентифікаційних даних підсанкційних осіб, а також видів активів, на які можуть бути накладені санкції. Підсанкційні особи, бажаючи уникнути застосування санкцій до своїх активів, часто використовують різні схеми для приховування цих активів. Наприклад, створюють складні корпоративні структури із використанням офшорних компаній, трастів, номінальних власників, реєструють належні їм активи на третіх осіб, відкривають рахунки в іноземних валютах в різних країнах світу тощо. Як результат цього, виникає необхідність проведення значних перевірок із застосуванням різних підходів для отримання інформації та виявлення реальних схем з метою доведення контролю підсанкційною особою того чи іншого активу, адже у позовній заяві Міністерство юстиції України має відобразити перелік майна (активів), які підлягають стягненню в дохід держави (п.5 ч.1 статті 283-1 КАС України) [1]. В цьому контексті, варто зазначити, що проведений нами аналіз судової практики Вищого антикорупційного суду вказує на те, що санкції застосовуються до фізичних чи юридичних осіб, фінансові активи та майно яких знаходиться на території України або на територіях, які тимчасово окуповані російською федерацією.

Ще однією особливістю провадження у справах про застосування санкцій про стягнення в дохід держави активів є повідомлення відповідачів та інших учасників про дату, час та місце судового засідання. Адже без належного інформування відповідачів про розгляд справи неможливе дотримання гарантій справедливого судочинства. Відповідно до статті 268 КАС України суд повідомляє відповідача та інших учасників справи шляхом направлення тексту повістки до електронного кабінету – а за його відсутності – кур'єром або за відомими суду номером телефону, факсу, електронної пошти чи іншим технічним засобом зв'язку. При цьому учасник справи вважається повідомленим належним чином про дату, час та місце розгляду справи з моменту направлення такого повідомлення працівником суду, про що останній робить відмітку у матеріалах справи, та (або) з моменту оприлюднення судом на веб-порталі судової влади України відповідної ухвали про відкриття провадження у справі, дату, час та місце судового розгляду [13]. Неприбуття в судові засідання учасника справи та його представника належним чином повідомленого про дату, час та місце розгляду справи, не перешкоджає розгляду справи в суді першої інстанції та не може бути підставою для зупинення строків її розгляду, відкладення засідання на інший час чи дату або оголошення перерви в судовому засіданні. Судова практика Вищого антикорупційного суду демонструє, що найчастіше відповідачів повідомляють шляхом надсилання ухвал про відкриття проваджень у справі та судових повісток на відомі електронні адреси або їх публікацій на веб-сторінці Вищого антикорупційного суду та опублікування списку судових справ, призначених до розгляду на веб-порталі «Судова влада України» [20-22]. До того ж Міністерство юстиції України на своїй веб-сторінці також повідомляє про подання позовної заяви про застосування санкцій до підсанкційних осіб [23; 24].

Ще однією особливістю провадження у справах про санкції про застосування стягнення в дохід держави активів є строки звернення до суду, розгляду та оскарження.

Виходячи з положень абзацу 2 частини 2 статті 122 КАС України, що встановлює загальний тримісячний строк для звернення всіх суб'єктів владних повноважень до адміністративного суду [13], Міністерство юстиції України має звернутися до суду протягом тримісячного строку з дати накладення Радою національної безпеки і оборони України санкції у виді безстрокового блокування активів відповідача. Однак практика Вищого антикорупційного суду свідчить про те, що виникають непоодинокі випадки пропуску строку звернення до суду та подання окремої заяви про поновлення строку звернення до суду. Серед

поважних причин пропуску строку звернення до суду слід виділити: сукупність обставин, які полягають у введенні на території України воєнного стану, у зв'язку з чим виникли певні обмеження та перешкоди, зокрема: порушення діяльності як державних підприємств, установ та організацій, так і підприємств, незалежно від форми власності, в тому числі в частині ведення електронного документообігу, постійні перебої електропостачання, що, у свою чергу, унеможливило належне функціонування державних реєстрів, з яких можна отримати певні відомості; обмежений доступ до всіх державних реєстрів на дату подання вказаної заяви; часткове відновлення повного функціонування державних реєстрів, що стало причиною довготривалого отримання та аналізу інформації; численні повітряні тривоги, постійні авіаційні обстріли, відключення електроживлення, порушення електронного листування, виникнення загроз життю, здоров'ю людей тощо [25; 26].

Строк розгляду справ про застосування санкцій відрізняється від інших категорій справ і становить 30 днів з дня надходження позовної заяви до суду [13]. Однак існують також непоодинокі випадки, коли Вищий антикорупційний суд вимушений відступати від установленого законодавством 30-денний розгляд справи з метою забезпечення повного і всебічного з'ясування обставин та надання належної оцінки поданим доказам. Так, наприклад, у справі №991/11112/23 відступ від законодавчо встановленого строку обумовлений об'єктивними факторами, які пов'язані з перебуванням учасників як на території України, так і за кордоном, необхідністю вжиття заходів щодо повідомлення цих учасників про дату, час та місце розгляду справи та надання часу для підготовки пояснень та заперечень щодо позовних вимог; складністю справи, що пов'язано із необхідністю встановлення фактичних обставин, які є досить об'ємними в інформативному аспекті та мають суттєве значення для прийняття рішення у цій справі; кількістю матеріалів, які мав дослідити суд (11 томів письмових доказів, а також електронні докази на оптичних носіях); обмеженістю робочого часу та наявністю на розгляді колегії суддів інших судових справ; часу для ознайомлення учасників справи з додатково долученими письмовими документами та доказами, додатковими поясненнями; значенням питання, порушеного у позові; відключенням електропостачання [27].

Строк подання апеляційної скарги на рішення також відрізняється від загальноновстановленого строку оскарження рішень судів першої інстанції. Так, зокрема, апеляційна скарга на рішення Вищого антикорупційного суду може бути подана учасником справи та/або його представником до Апеляційної палати Вищого антикорупційного суду протягом 5 днів з дня проголошення рішення суду. При цьому якщо в судовому засіданні було проголошено лише вступні та резолютивну частину рішення суду (скорочене рішення), строк оскарження рішення обчислюється з дня складення повного тексту рішення суду та його опублікування на офіційному веб-сайті Вищого антикорупційного суду. До того ж, учасники справи, які не були присутні при проголошенні рішення суду, а також особа, яка не брала участі у справі, якщо суд вирішив питання про її права, свободи, інтереси та (або) обов'язки, мають право оскаржити рішення суду протягом 5 днів з дня опублікування на офіційному веб-сайті Вищого антикорупційного суду (ч.8 статті 283-1 КАС України) [13].

Слід також звернути увагу на те, що суд ухвалює рішення на користь тієї сторони, сукупність доказів якої є більш переконливою порівняно із сукупністю доказів іншої сторони (ч.6 статті 283-1 КАС України).

Висновки. Отже, винятковий характер санкцій про стягнення в дохід держави активів, що передбачає наявність особливого провадження у справах про застосування цих санкцій.

На основі аналізу ухвалених рішень Вищим антикорупційним судом за 2022-2023 роки та перше півріччя 2024 року нами виділено особливості провадження у справах про застосування санкцій про стягнення в дохід держави активів, до яких віднесено: здійснення провадження в порядку адміністративного судочинства та існування особливого порядку такого судочинства, наявність позивача та відповідача з особливим статусом, порядок повідомлення відповідачів та інших учасників про відкриття та розгляд справи, а також направлення і вручення судового рішення, строки звернення до суду, розгляду та оскарження рішення, а також розглянуто ці особливості.

Список використаних джерел

1. Про санкції: Закон України від 14 серпня 2014 року № 1644-VII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1644-18#Text> (дата звернення: 10.05.2024)
2. Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо підвищення ефективності санкцій, пов'язаних з активами окремих осіб»: Законом України від 12 травня 2022 року № 2257-IX. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2257-20#Text> (дата звернення: 10.05.2024)

3. Доронін І. М. Інформаційно-правовий аспект обмежувальних заходів (санкцій) у сфері забезпечення національної безпеки України. *Jurnalul juridic național: Teorie și practică*. 2018. № 3. Т. 2. С.34-39
4. Хоббі Ю.С. Проблеми нормативно-правового регулювання санкцій в Україні в контексті міжнародного досвіду. *Правовий часопис Донбасу*. 2021. № 4 (77). С.51-59. DOI: <https://doi.org/10.32366/2523-4269-2021-77-4-51-59> (дата звернення: 11.05.2024)
5. Баїк О.І. та Баїк М.Р. Застосування персональних та секторальних санкцій в умовах воєнного стану в Україні. *Юридичний науковий електронний журнал*. 2022. 11. С. 762-765. DOI <https://doi.org/10.32782/2524-0374/2022-11/185> (дата звернення: 11.05.2024)
6. Скочиляс-Павлів О. В. Здійснення адміністративного судочинства вищим антикорупційним судом у справах про застосування санкцій. *Право і суспільство*. 2023. № 2. Т. 2. с. 182-186. DOI <https://doi.org/10.32842/2078-3736/2023.2.2.27> (дата звернення: 20.05.2024)
7. Рішення Вищого антикорупційного суду від 24 липня 2024 року по справі № 991/5120/24. URL: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/120574507> (дата звернення: 10.05.2024)
8. Рішення Вищого Антикорупційного суду від 21.08.2023 року по справі № 991/7234/23. URL: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/113032690> (дата звернення: 05.05.2024)
9. Рішення Вищого Антикорупційного суду від 08.02.2024 року № 991/780/24. URL: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/116863587> (дата звернення: 05.05.2024)
10. Аналіз здійснення судочинства Вищим антикорупційним судом у 2022 році (як судом першої інстанції). URL: https://court.gov.ua/userfiles/media/new_folder_for_uploads/hcac/statistics/analyses/justice_2022.pdf (дата звернення: 10.05.2024)
11. Аналіз здійснення судочинства Вищим антикорупційним судом у 2023 році (як судом першої інстанції). URL: https://court.gov.ua/userfiles/media/new_folder_for_uploads/hcac/statistics/analyses/justice_2023.pdf (дата звернення: 10.05.2024)
12. Аналіз здійснення судочинства Вищим антикорупційним судом у I півріччі 2024 року (як судом першої інстанції). URL: https://court.gov.ua/userfiles/media/new_folder_for_uploads/hcac/statistics/analyses/justice_30-07-2024.pdf (дата звернення: 12.05.2024)
13. Кодекс адміністративного судочинства України від 06.07.2005 № 2747-IV. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2747-15#Text> (дата звернення: 09.05.2024)
14. Про затвердження Положення про Міністерство юстиції України: постанова Кабінету Міністрів України від 02.07.2014 № 228. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/228-2014-%D0%BF#n8> (дата звернення: 20.05.2024)
15. Про основні засади примусового вилучення в Україні об'єктів права власності Російської Федерації та її резидентів: Закон України від 03.03.2022 № 2116-IX. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2116-20#Text> (дата звернення: 11.05.2024)
16. Про боротьбу з тероризмом: Закон України від 20.03.2003 № 638-IV. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/638-15#Text> (дата звернення: 10.05.2024)
17. Про заборону пропаганди російського нацистського тоталітарного режиму, збройної агресії Російської Федерації як держави-терориста проти України, символіки воєнного вторгнення російського нацистського тоталітарного режиму в Україну: Закон України від 22.05.2022 № 2265-IX. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2265-20#Text> (дата звернення: 09.05.2024)
18. Рішення Вищого антикорупційного суду від 29 липня 2024 року у справі № 991/5106/24. URL: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/120751296> (дата звернення: 10.05.2024)
19. Рішення Вищого антикорупційного суду від 27 травня 2024 року у справі № 991/3912/24. URL: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/119423591> (дата звернення: 10.05.2024)
20. Оголошення про виклик до суду. URL: <https://hcac.court.gov.ua/hcac/gromadyanam/summons/> (дата звернення: 09.05.2024)
21. Ухвали про відкриття провадження в адміністративних справах (ч. 2 ст. 268 Кодексу адміністративного судочинства України). URL: https://hcac.court.gov.ua/hcac/gromadyanam/administrative_rulings/ (дата звернення: 10.05.2024)
22. Список судових справ, призначених до розгляду. URL: <https://court.gov.ua/assignments/> (дата звернення: 06.05.2024)
23. Мін'юст подав позов до ВАКС про застосування санкції до Заневського В.Є. URL: <https://minjust.gov.ua/news/ministry/minyust-podav-pozov-do-vaks-pro-zastosuvannya-sanktsii-do-zanevskogo-ve> (дата звернення: 10.05.2024)

24. Мін'юст подав позов до ПАТ «Роствертол» про застосування санкції передбаченої пунктом 1-1 частини 1 статті 4 ЗУ «Про санкції». URL: <https://minjust.gov.ua/news/ministry/minyust-podav-pozov-do-pat-rostvertol-pro-zastosuvannya-sanktsii-peredbachenoj-punktom-1-1-chastini-1-statti-4-zu-pro-sanktsii> (дата звернення: 11.05.2024)
25. Ухвала Вищого антикорупційного суду від 19 січня 2023 року № 991/317/23. URL: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/108475462> (дата звернення: 10.05.2024)
26. Ухвала Вищого антикорупційного суду від 17.02.2023 року № 991/1396/23. URL: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/109042540> (дата звернення: 11.05.2024)
27. Рішення Вищого антикорупційного суду від 31 травня 2024 року по справі № 991/11112/23. URL: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/119514575> (дата звернення: 10.05.2024)

References

1. *Pro sanktsii [On sanctions]: Zakon Ukrainy vid 14 serpnia 2014 roku № 1644-VII*. Retrieved from <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1644-18#Text> [in Ukrainian]
2. *Pro vnesennia zmin do deiakyykh zakonodavchykh aktiv Ukrainy shchodo pidvyshchennia efektyvnosti sanktsii, poviazanykh z aktyvamy okremykh osib [On Amendments to Certain Legislative Acts of Ukraine on Improving the Effectiveness of Sanctions Related to Assets of Individuals]: Zakonom Ukrainy vid 12 travnia 2022 roku № 2257-IX*. Retrieved from <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2257-20#Text> [in Ukrainian]
3. Doronin, I. M. (2018). Informatsiino-pravovyi aspekt obmezhuvalnykh zakhodiv (sanktsii) u sferi zabezpechennia natsionalnoi bezpeky Ukrainy [Information and Legal Aspect of Restrictive Measures (Sanctions) in the Field of National Security of Ukraine]. *Jurnalul juridic național: Teorie și practică*, 3 (2), 34-39 [in Ukrainian]
4. Khobbi, Yu. S. (2021). Problemy normatyvno-pravovoho rehuliuвання sanktsii v Ukraini v konteksti mizhnarodnoho dosvidu [Problems of regulatory and legal regulation of sanctions in Ukraine in the context of international experience]. *Pravovyi chasopys Donbasu - Legal Journal of Donbas*, 4 (77), 51-59. DOI: <https://doi.org/10.32366/2523-4269-2021-77-4-51-59> [in Ukrainian]
5. Baik, O. I. & Baik, M. R. (2022). Zastosuvannia personalnykh ta sektoralnykh sanktsii v umovakh voienoho stanu v Ukraini [Application of personal and sectoral sanctions under martial law in Ukraine]. *Yurydychnyi naukovyi elektronnyi zhurnal - Legal electronic scientific journal*, 11, 762-765. DOI <https://doi.org/10.32782/2524-0374/2022-11/185> [in Ukrainian]
6. Skochylas-Pavliv, O. V. (2023). Zdiisnennia administratyvnoho sudochynstva vyshchym antykoruptsiinym sudom u spravakh pro zastosuvannia sanktsii [Implementation of administrative proceedings by the High Anti-Corruption Court in cases of sanctions]. *Pravo i suspilstvo - Law and Society*, 2(2), 182-186. DOI <https://doi.org/10.32842/2078-3736/2023.2.2.27> [in Ukrainian]
7. *Rishennia Vyshchoho antykoruptsiinoho sudu [Decision of the High Anti-Corruption Court] vid 24 lypnia 2024 roku po spravi № 991/5120/24*. Retrieved from <https://reyestr.court.gov.ua/Review/120574507> [in Ukrainian]
8. *Rishennia Vyshchoho Antykoruptsiinoho sudu [Decision of the High Anti-Corruption Court] vid 21.08.2023 roku po spravi № 991/7234/23*. Retrieved from <https://reyestr.court.gov.ua/Review/113032690> [in Ukrainian]
9. *Rishennia Vyshchoho Antykoruptsiinoho sudu [Decision of the High Anti-Corruption Court] vid 08.02.2024 roku № 991/780/24*. Retrieved from <https://reyestr.court.gov.ua/Review/116863587> [in Ukrainian]
10. *Analiz zdiisnennia sudochynstva Vyshchym antykoruptsiinym sudom u 2022 rotsi (iak sudom pershoi instantsii) [Analysis of the High Anti-Corruption Court's proceedings in 2022 (as a court of first instance)]*. Retrieved from https://court.gov.ua/userfiles/media/new_folder_for_uploads/hcac/statistics/analyses/justice_2022.pdf [in Ukrainian]
11. *Analiz zdiisnennia sudochynstva Vyshchym antykoruptsiinym sudom u 2023 rotsi (iak sudom pershoi instantsii) [Analysis of the High Anti-Corruption Court's proceedings in 2023 (as a court of first instance)]*. Retrieved from https://court.gov.ua/userfiles/media/new_folder_for_uploads/hcac/statistics/analyses/justice_2023.pdf [in Ukrainian]
12. *Analiz zdiisnennia sudochynstva Vyshchym antykoruptsiinym sudom u I pivrichchi 2024 roku (iak sudom pershoi instantsii) [Analysis of the High Anti-Corruption Court's proceedings in the first half of 2024 (as a court of first instance)]*. Retrieved from https://court.gov.ua/userfiles/media/new_folder_for_uploads/hcac/statistics/analyses/justice_30-07-2024.pdf [in Ukrainian]

13. *Kodeks administratyvnoho sudochynstva Ukrainy [Code of Administrative Procedure of Ukraine]* vid 06.07.2005 № 2747-IV. Retrieved from <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2747-15#Text> [in Ukrainian]
14. *Pro zatverdzhennia Polozhennia pro Ministerstvo yustytisii Ukrainy [On Approval of the Regulation on the Ministry of Justice of Ukraine]*: postanova Kabinetu Ministriv Ukrainy vid 02.07.2014 № 228. Retrieved from <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/228-2014-%D0%BF#n8> [in Ukrainian]
15. *Pro osnovni zasady prymusovoho vyluchennia v Ukraini obektiv prava vlasnosti Rosiiskoi Federatsii ta yii rezydentiv [On the Basic Principles of Compulsory Seizure in Ukraine of Property of the Russian Federation and its Residents]*: Zakon Ukrainy vid 03.03.2022 № 2116-IKh. Retrieved from <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2116-20#Text> [in Ukrainian]
16. *Pro borotbu z teroryzmom [On Combating Terrorism]*: Zakon Ukrainy vid 20.03.2003 № 638-IV. Retrieved from <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/638-15#Text> [in Ukrainian]
17. *Pro zaboronu propahandy rosiiskoho natsyistskoho totalitarnoho rezhymu, zbroinoi ahresii Rosiiskoi Federatsii yak derzhavy-terorysta proty Ukrainy, symboliky voiennoho vtornennia rosiiskoho natsyistskoho totalitarnoho rezhymu v Ukrainu [On the prohibition of propaganda of the Russian Nazi totalitarian regime, the armed aggression of the Russian Federation as a terrorist state against Ukraine, and the symbols of the military invasion of Ukraine by the Russian Nazi totalitarian regime]*: Zakon Ukrainy vid 22.05.2022 № 2265-IX. Retrieved from <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2265-20#Text> [in Ukrainian]
18. *Rishennia Vyshchoho antykoruptsiinoho sudu [Decision of the High Anti-Corruption Court]* vid 29 lypnia 2024 roku u spravi № 991/5106/24. URL: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/120751296> [in Ukrainian]
19. *Rishennia Vyshchoho antykoruptsiinoho sudu [Decision of the High Anti-Corruption Court]* vid 27 travnia 2024 roku u spravi № 991/3912/24. Retrieved from <https://reyestr.court.gov.ua/Review/119423591> [in Ukrainian]
20. *Oholoshennia pro vyklyk do sudu [Announcement of summons to court]*. URL: <https://hcac.court.gov.ua/hcac/gromadyanam/summons/> [in Ukrainian]
21. *Ukhvaly pro vidkryttia provadzhennia v administratyvnykh spravakh (ch. 2 st. 268 Kodeksu administratyvnoho sudochynstva Ukrainy [Decisions on the opening of proceedings in administrative cases (part 2 of Article 268 of the Code of Administrative Procedure of Ukraine.)]*. Retrieved from https://hcac.court.gov.ua/hcac/gromadyanam/administrative_rulings/ [in Ukrainian]
22. *Spysok sudovykh sprav, pryznachenykh do rozghliadu [List of court cases scheduled for consideration]*. Retrieved from <https://court.gov.ua/assignments/> [in Ukrainian]
23. *Miniust podav pozov do VAKS pro zastosuvannia sanktsii do Zanevskoho V. Ye. [The Ministry of Justice filed a lawsuit with the HACC to impose sanctions on V. Zanevskyi]*. Retrieved from <https://minjust.gov.ua/news/ministry/minyust-podav-pozov-do-vaks-pro-zastosuvannya-sanktsii-do-zanevskogo-ve> [in Ukrainian]
24. *Miniust podav pozov do PAT «Rostvertol» pro zastosuvannia sanktsii peredbachenoj punktom 1-1 chastyny 1 statti 4 ZU «Pro sanktsii» [The Ministry of Justice filed a lawsuit against PJSC Rostvertol to impose a sanction under paragraph 1-1 of part 1 of Article 4 of the Law of Ukraine «On Sanctions»]*. Retrieved from <https://minjust.gov.ua/news/ministry/minyust-podav-pozov-do-pat-rostvertol-pro-zastosuvannya-sanktsii-peredbachenoj-punktom-1-1-chastini-1-statti-4-zu-pro-sanktsii> [in Ukrainian]
25. *Ukhvala Vyshchoho antykoruptsiinoho sudu [Ruling of the High Anti-Corruption Court]* vid 19 sichnia 2023 roku № 991/317/23. Retrieved from <https://reyestr.court.gov.ua/Review/108475462> [in Ukrainian]
26. *Ukhvala Vyshchoho antykoruptsiinoho sudu [Ruling of the High Anti-Corruption Court]* vid 17.02.2023 roku № 991/1396/23. Retrieved from <https://reyestr.court.gov.ua/Review/109042540> [in Ukrainian]
27. *Rishennia Vyshchoho antykoruptsiinoho sudu vid 31 travnia 2024 roku po spravi № 991/11112/23 [Decision of the High Anti-Corruption Court of 31 May 2024 in case No. 991/11112/23]*. URL: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/119514575> [in Ukrainian]

Стаття надійшла до редакції 25.05.2024